

Posudok dizertačnej práce

Exil jako tvůrčí proces
Kapitoly z rumunské exilové literatury ve Francii

Olga Chojnacka

Filozofická fakulta
Univerzita Karlova v Praze
Ústav románských studií
2012

Dizertačná práca Olgy Chojnackej vyjadruje význam a aktuálnosť otázok, súvisiacich s exilom, emigráciou a ďalšími sociokultúrnymi javmi, prejavujúcimi sa v literatúre 20. storočia. Autorka práce si preto hneď na začiatku postavila mnohokrát diskutovanú otázku, aké druhy vysťahovalectva vznikli v priebehu dejín a čo k nim viedlo. Od konca 19. storočia bola oblasť strednej a juhovýchodnej Európy príznačná masovosťou vysťahovalectva, predovšetkým v podobe politického exilu, ale často aj emigrácie a sťahovania sa z ekonomických dôvodov.

V rámci rumunskej literatúry sa exil stal významným prejavom reakcie intelektuálov a tvorivých ľudí na kultúrnu, politickú, ideologickú a psychickú či sociálnu opresiu v rôznych obdobiach 20. storočia. Odráža sa to nielen na množstve analýz exilovej literatúry v rumunskom kontexte, ale aj na činnosti centier štúdia rumunskej literatúry v Prahe na Karlovej alebo v Bratislave na Komenského univerzite. Ide nielen o študentské práce o rumunskom exile, ale aj o konferencie a z nich vydané publikácie. Niet pochyb, že je to dôležitý prejav literárneho vývinu v celej Európe, ba i vo svete, ktorý zasiahol nielen kultúry krajín, odkiaľ exulanti vyšli, ale aj kultúry tých, kam vstúpili.

Keďže exil či emigrácia z Rumunska boli častým zjavom, nebolo ľahké vybrať si z ich reprezentatívnych predstaviteľov ani vo Francúzsku. Po prečítaní práce si však čitateľ uvedomí, že vybraný celok zachytáva prakticky celé 20. storočie, zaoberá sa rôznorodými a súčasne najvýznamnejšími zjavmi, ktoré sa líšia nielen autorskou poetikou, ale aj politickým presvedčením a cieľmi svojho exilu. Tým postihuje základné modalities exilovej prozaickej tvorby všeobecne a súčasne postoje a roly exilového spisovateľa. V záveroch dizertačnej

práce ich autorka charakterizovala ako bolestnú skúsenosť, východiskom z ktorej bol únik do jazyka, do pamäte a do nutne idealizovanej identity svojej vlasti. Jednou z podmienok kultúrneho prežitia tejto komunity bol rozvinutý spolkový život (časopisy, asociácie, vydavateľstvá). Považujem za veľký klad, že autorka tento kultúrny jav spomenula.

Cieľom práce bolo priniesť čo najviac informácií všeobecného rázu o exilovej rumunskej literatúre vo Francúzsku. Preto je kompozícia jednoduchá a aditívna ako v poradí kapitol, tak aj v ich vnútri. Práca prináša základné biografické a literárnohistorické informácie o tvorbe jednotlivých spisovateľov, pokúša sa vystihnúť rolu, ktorú zohrali v rumunskom kontexte, ale o to menej sa venuje literárnym aspektom diel. V niektorých prípadoch však dostávajú priestor aj zmienky o poetike, žánroch alebo kompozícii. Mám na mysli najmä memoárovú prózu, pamäte, úvahy o možnom prehodnotení tohto prozaického žánru, ktorý zohral na začiatku obrodného procesu takú významnú úlohu, o zvláštnych podobách postmoderny v dielach neskorších autorov alebo opakované konštatovanie rozdielov v ľavicej skúsenosti vo francúzskom kontexte, ktorý nezažil jej intenzívne aplikovanie, a v rumunskom kontexte, čiže vo vnímaní rumunských emigrantov, ktorí intenzívny “ľavicový” nátlak zažili. Toto zistenie nás upozorňuje, že pri štúdiu exilovej literatúry nestačí brať do úvahy iba situáciu v krajine, ktorú exulanti opúšťali, ale aj socio-kultúrnu a politickú situáciu v krajine, do ktorej exulanti vstupovali, pretože tá tiež vstupuje do ich diela.

Práca O. Chojnackej je dobre informovaná a vychádza zo solídnej bibliografie rumunských i medzinárodných prameňov z knižných, časopiseckých i internetových zdrojov. Poznámky vyhovujú štandardu českých a slovenských publikácií. Oceňujem aj záver dizertačnej práce, ktorý neprináša iba výťah z uvedených poznatkov, ale syntetizuje ich a vytvára ďalšiu hypotézu o možnom hodnotení, rozlišovaní či dokonca historiografickom spracovaní dejín rumunskej literatúry ako celku. Na záver práce autorka zaradila originálne znenie všetkých citátov, použitých v texte výkladu. Túto skutočnosť tiež hodnotím kladne, pretože poskytuje nielen prehľad o prekladateľských schopnostiach autorky, ale dokazuje najmä originálny pôvod použitých prameňov.

Ak by som mala spomenúť určité nedostatky, ktoré sa v práci vyskytujú, tak by som uviedla prílišnú biografickosť, čiastočne popisnosť a aditívnosť, ako aj nesystematické analýzy literárnovednej či literárnohistorickej problematiky diel. Občas sa v texte vyskytnú nesúrodé vetné väzby alebo spojenia dvoch predtým odlišne formulovaných viet. Pokiaľ ide o prepis

rumunských mien, je dobrý, a rušivo nepôsobí ani prijatý úzus neprechyľovať ženské priezviská ako napríklad v mene Monica Lovinescu. V niektorých prípadoch však uvádzanie výlučne priezviska vyznieva dosť máľúco. Preto by bolo lepšie používať v pádových väzbách celé meno, nielen priezvisko, aby rod autorky bol demonštrovaný aspoň krstným menom.

Vcelku ide o kvalitnú a vydarenú dizertačnú prácu na solídnej znalostnej i estetickej úrovni. Jazyk práce je kultivovaný a intelektuálne i štylisticky prepracovaný. Preto odporúčam prácu prijať a postúpiť ju na obhajobu.

PhDr. Libuša Vajdová, CSc
Ústav svetovej literatúry SAV
Konventná 13
81364 Bratislava
lvajdova@chello.cz

